

DRUHÉ ZASADNUTIE

TEMATICKÉHO VÝBORU Č. 1 LESY A KLÍMA: ADAPTAČNÉ OPATRENIA NA ZVÝŠENIE ODOLNOSTI LESOV

12. MAREC 2021

MIESTO A ČAS ZASADNUTIA: Platforma ZOOM, 9:00-12:15

PRÍTOMNÍ:

Baláž Peter, Barna Milan, Buzinkay Alexander, Čarný Alexander, Čiampor Marián, Džubas Rastislav, Filípek Michal, Hlaváč Igor, Jasík Marián, Kučera Ján, Kulla Ladislav, Jozef Kováč, Králik Alexander, Lukáč Juraj, Merganič, Neuschlová Alžbeta (za M. Mojžiša), Mrekaj Ivan, Orolin Štefan, Ovseník Milan, Saniga Milan, Sarvašová Zuzana, Slamka Marián, Štěrbová Martina, Toma Pavel, Zima Peter,

Overovateľ: Ovseník Milan

Facilitátorka: Miková Karolína

Zapisovateľka a technická podpora: Zemanová Anna, Grešáková Lýdia

CIELE ZASADNUTIA:

- Predstaviť **návrh špecifických cieľov a opatrení**, vrátane časového harmonogramu a finančných rámcov jednotlivých opatrení.
- **Pripomenovať špecifické ciele a opatrenia, vrátane časového harmonogramu a finančných rámcov jednotlivých opatrení.**
- Prediskutovať návrhy opatrení a **pomenovať opatrenia, na ktorých je vo výbere zhoda a ktoré vyžadujú ďalšiu diskusiu** (naformulovať alternatívne opatrenia).

V úvode stretnutia účastníci súhlasili s nahrávaním priebehu stretnutia, výlučne na účely spracovania zápisu.

ĎALŠIE KROKY DOHODNUTÉ NA STRETNUTÍ:

- Členovia výboru **do 30. marca 2021** dostanú **overený zápis**.
- **Nasleduje stretnutie s odbornou verejnosťou a 3. zasadnutie Rady pre tvorbu NLP, pravdepodobne v apríli a v máji.**
- Na zasadnutie Rady bude predložený návrh strategických cieľov, špecifických cieľov, opatrení vrátane časového harmonogramu a finančných rámcov jednotlivých opatrení, ktorý vznikne po zapracovaní vašich dnešných návrhov a pripomienok.
- Návrhy a ďalšie podporné materiály prosím posielajte pani Štěrbovej na martina.sterbova@nlcsk.org, nie do celej skupiny.

ZHRNUTIE PRIEBEHU STRETNUTIA A VÝSLEDKOV DISKUSE

Karolína Miková informovala účastníkov o postupe návrhu špecifických cieľov a opatrení od prvého zasadnutia výboru.

Postup návrhu špecifických cieľov a opatrení

- 1. zasadnutie tematického výboru (schválené strategické ciele a zápis s pripomienkami),
- jednotlivé pracovné skupiny pripravili návrh špecifických cieľov a opatrení, a doplnili finančné rámce a časový harmonogram,
- pracovné skupiny spoločne prediskutovali špecifické ciele a opatrenia - križové porovnanie a „upratovanie“ špecifických cieľov a opatrení medzi pracovnými skupinami,
- jednotlivé pracovné skupiny zapracovali zmeny,
- konzultácia návrhu s gestorom tvorby NLP – MPRV SR,
- dopracovaný dokument s návrhom cieľov a opatrení,
- 2. zasadnutie tematického výboru.

Koordinátor tematického výboru Lesy a klíma Ladislav Kulla predstavil návrh špecifických cieľov a opatrení tematického výboru č. 1 (TV1), ktoré vychádzajú zo strategických cieľov a preambúl schválených na prvom zasadnutí výboru 20. januára 2021 a z následnej diskusie k nim. Zároveň informoval o pripomienkach Sekcie lesného hospodárstva a spracovania dreva MPRV SR k tomuto návrhu.

Štyri strategické ciele schválené na 1. zasadnutí výboru:

- Rekonštruovať zmenou klímy najviac ohrozené lesy
- Zavádzať prírode blízke hospodárenie v lesoch
- Znížiť stavy raticovej zveri
- Doriešiť problematiku tzv. bielych plôch

Návrh upravených strategických cieľov, a špecifických cieľov a opatrení

Strategické ciele boli členom TV1 predložené v dvoch variantoch. K obom variantom prebehla diskusia. Po diskusii členovia hlasovaním rozhodli o ďalšom pokračovaní s variantom 2. Za variant 2. hlasovalo 12 z 20 prítomných členov TV1. Po diskusii členovia výboru vyjadrili súhlas so znením všetkých troch strategických cieľov.

Variant 1

I. USKUTOČNIŤ ADAPTAČNÉ OPATRENIA V LESOCH NAJVIAC OHROZENÝCH ZMENOU KLÍMY

- Zlepšiť účinnosť vykonávania opatrení ochrany lesa v najviac ohrozených porastoch
- Uskutočniť premenu 30% výmery súčasných ihličnatých monokultúr na zmiešané lesy lepšie adaptované na zmenu klímy
- Zabezpečiť zachovanie genofondu lesných drevín a jeho využitie pri asistovanej migrácii

II. ZAVÁDZAŤ PRÍRODE BLÍZKE HOSPODÁRENIE V LESOCH

- Dosiagnuť uplatnenie prírode blízkeho hospodárenia v lesoch vrátane fázy prebudovy na výmere 25% lesov Slovenska
- III. ZNÍŽIŤ STAVY RATICOVEJ ZVERI NA EKOLOGICKY ÚNOSNÚ MIERU**
- Vytvoriť predpoklady pre zníženie hustoty populácie problémových druhov raticovej zveri na 50% súčasných stavov
- IV. VYUŽIŤ SPOLOČENSTVÁ DREVÍN MIMO LESA PRI ZNÍŽOVANÍ RIZÍK DOPADOV ZMENY KLÍMY**
- Podporiť využitie bielych plôch pre prvky zelenej infraštruktúry v krajine
 - Podporiť uplatnenie agrolesníckych systémov v podmienkach Slovenska

Variant 2

- I. USKUTOČNIŤ ADAPTAČNÉ OPATRENIA V LESOCH NAJVIAC OHROZENÝCH ZMENOU KLÍMY**
- Zlepšiť účinnosť vykonávania opatrení ochrany lesa v najviac ohrozených porastoch
 - Uskutočniť premenu 30% výmery súčasných ihličnatých monokultúr na zmiešané lesy lepšie adaptované na zmenu klímy
 - Zabezpečiť zachovanie genofondu lesných drevín a jeho využitie pri asistovanej migrácii
- II. ZAVÁDZAŤ PRÍRODE BLÍZKE HOSPODÁRENIE V LESOCH**
- Rozpracovať prebudovu na prírode blízke hospodárenie na výmere 25% lesov Slovenska
 - Znížiť populácie problémových druhov raticovej zveri na 50% súčasných stavov vo všetkých lesoch
- III. VYUŽIŤ SPOLOČENSTVÁ DREVÍN MIMO LESA PRI ZNÍŽOVANÍ RIZÍK DOPADOV ZMENY KLÍMY**
- Podporiť využitie bielych plôch pre prvky zelenej infraštruktúry krajiny
 - Podporiť uplatnenie agrolesníckych systémov v podmienkach Slovenska

HLAVNÉ NÁVRHY, PRIPOMIENKY A DOPLNENIA, KTORÉ ZAZNELI POČAS DISKUSIE K OBOM VARIANTOM:

Diskutujúci sa najčastejšie zaoberali percentuálnou kvantifikáciou v jednotlivých strategických cieľoch.

Podľa diskutujúcich môže vzniknúť dojem, že chceme znižovať zver len v 25% lesov, problémy so zverou sú však na celom území Slovenska. Diskutujúci sa v prevažnej miere zhodli na potrebe rozšíriť ambíciu zníženia problémových druhov raticovej zveri na všetky lesy Slovenska.

Zaznel aj názor, že vzniká dojem, ako keby sme sa zameriavali len na jednu úzku časť lesov (25%, 30%, výmena...). Napriek tomu že hovoríme o časovom horizonte "len" 8 rokov, v predložennom návrhu chýba predstava, čo sa bude diať v lesoch, ktoré nepatria do vybraných 25% určených na prebudovu na PBHL. Z pohľadu klimatických zmien je potrebné riešiť

všetky lesy, keďže nie je problém len so smrečínami, ale už aj s bučínami, dubinami a jelšínami.

V tejto otázke je potrebné aj prepájanie iných nástrojov EÚ aj s dokumentami MŽP SR.

Zaznela aj požiadavka o začlenenie opatrení v oblasti klímy, ktoré sa v súčasnosti diskutujú v rámci stratégií adaptácie na zmenu klímy. Jednak v rámci obnovy odolnosti lesa, prípadne v stratégiách adaptácie, ktoré budú na Európskej úrovni prijaté.

Jeden z diskutujúcich položil otázku, či do 2050 chceme zaviesť PBHL vo všetkých lesoch na Slovensku.

Reakciou na diskusiu bolo nasledujúce vysvetlenie.

Za 8 rokov nie je možné vyriešiť situáciu na celom Slovensku. Je potrebné dospieť k definícii prírode blízkeho hospodárenie v lese (PBHL). Z analýzy predpokladov na PBHL na Slovensku vyplýva, že je potrebné sa zamerať na lesy, ktoré sú atakované zmenou klímy. 25% plochy lesov bolo uvedených preto, že je potrebné vybrať achillovu päť a tú riešiť. Pokiaľ sa týka PBHL tak, ako je formulované v rôznych konceptoch, je vhodné začať v porastoch vo veku 60-90 rokov. Tieto sú v dynamike a v budúcnosti, pokiaľ budeme chcieť zachovať zdravotný stav a fyziologickú aktivitu drevín, musíme v týchto porastoch predlžovať koruny, zvýšiť aktivitu asimilačného aparátu, naštartovať obnovu už 60-70 ročných. A ak budú tieto predpoklady splnené, tak potom bude možné viac manévrovať s cieľovou hrúbkou stromov a porastov tak, že táto nebude technická resp. ekonomická ako teraz, ale fyziologická: čo ekosystém dokáže pri klimatickej zmene v súčasnom období vygenerovať aby bol stabilný.

Porasty 90-120 ročné sú už dnes obnovne rozpracované. Mnohokrát sú v druhej fáze a už majú zakmenenie 0,5/0,4. Ak sa podarí zabezpečiť v týchto porastoch obnova, bude to dobrý výsledok. Je potrebné byť realistický. Ambícia zahrnúť celé lesy, je nerealistická. Je potrebné začať segmentovať porasty. Tie, ktoré budú tvoriť skelet/kostru porastov, či už bukových, alebo dubových, to sú porasty v rozpätí 60-90 rokov. Ostatné sa budú musieť "hasiť". U mladých porastov do 40 rokov, ide o les vekových tried. Máme 98% lesa vekových tried. Je potrebné urobiť prvý krok na to, aby sme začali porasty rozväzovať. To je možné jedine v tomto rozpätí, pretože v tých, ktoré sú už v obnove, sa budú zbytočne predlžovať obnovné väzby. Nie všade sa dá obnovná doba predĺžiť na 40 rokov. Prejaví sa to na disponibilnom obnovnom etáte. Je potrebné sa pokúsiť začať rozväzovať, preto uvedených 25%. Je potrebné pripraviť taxáciu, v pracovných postupoch, upraviť terminológiu i samotné postupy. Zbytočne budeme hovoriť, že máme 80% pôvodných populácií drevín, ak nebudeme riešiť kostrovú časť, ktorá je momentálne zmysluplná a pomáha nám rozpracovávať na prebudovu na PBHL.

Podobne je to pri rekonštrukciách najohrozenejších lesov. Je otázkou prioritizácie a reálnych možností. Je pochopiteľná snaha podporiť všetky lesy, ale ak podporíme všetky lesy, nepocítíme výsledok. Opatrenia a ciele tohto programu by mali byť veľmi špecifické, ciele, aby sa za to nie príliš dlhé obdobie úsilie sústredilo na najboľavejšie, ihličnaté porasty. V porastoch pôvodných drevín, alebo v zmesiach, kde sú pôvodné dreviny by veľa mohla

vyriešiť redukcia zveri (v dubinách, bučinách). Už teraz z hľadiska finančnej náročnosti vo vzťahu k zdrojom je navrhovaný rozsah na hrane.

Otázka dlhodobjšieho výhľadu, napríklad do 2050 bude závisieť aj od výsledkov navrhovaných postupov na dosiahnutie cieľov. Momentálne je ťažké dávať čísla za horizont 2030, boli by veľmi neurčité a ani cieľ v envirostratégii nepresahuje rok 2030.

Bol vyslovený názor, že máme byť ambiciózní a mať NLP je pre celé lesy. Je potrebné vnímať aj ambicióznosť stratégií, ktoré robí MŽP. Napríklad v rámci stratégie vodnej politiky SAŽP tlačí ciele, že 100% plochy po roku 2040/2050 bude PBHL.

Viacerí diskutujúci podporovali zachovanie opatrení celoplošného charakteru pre adaptáciu na zmenu klímy, napriek finančným limitom. Niektoré opatrenia sa dajú riešiť legislatívnou podporou.

Zaznelo presvedčenie, že asistovaná migrácia bude využiteľná všade, nielen v ihličnatých monokultúrach. Vhodné bude stanoviť kritériá cez udeľované dotácie na podporu lesa, čo by umožňovalo riešiť celoplošne, nie len na 25%.

Bola zmienená potreba legislatívy, ktorá umožní obnovu cez prípravny les, čo je tiež významné adaptačné opatrenie, ktoré by nevyžadovalo dodatočné zdroje a je aplikovateľné na celú výmeru lesov. Bolo pripomenuté, že existujú kroky, opatrenia a nástroje, ktoré sa môžu uplatňovať celoplošne a nemusia sa obmedzovať len na 25%.

V čete jeden z diskutujúcich uviedol ako príklad fungujúceho systému Lesný klimatický fond v Nemecku (<http://www.waldklimafonds.de/>). Je určený na zachovanie a udržateľné využívanie lesov a má 5 ročnú históriu od roku 2018. Cieľ a predmet: Spolkové ministerstvá potravinárstiev a poľnohospodárstva a životného prostredia, ochrany prírody a jadrovej bezpečnosti financujú opatrenia na zachovanie a rozvoj CO prostredníctvom Lesného klimatického fondu. Znížiť potenciál lesov a dreva, ako aj prispôsobiť lesy zmene klímy.

KLIMA - Finančné prostriedky sa budú poskytovať na opatrenia na: prispôsobenie lesov zmene klímy/zabezpečenie ukladania uhlíka a zvýšenie emisií CO₂ viazanie lesov/ zvýšenie skladovania výrobkov z dreva a CO₂ redukcia a nahradenie výrobkami z dreva/ výskum, monitorovanie a monitorovanie účinkov zmeny klímy na lesy a lesné ekosystémy (monitorovanie) a zvyšovanie emisií CO₂-zníženie potenciálu dreva a prispôsobenie lesov a lesníckych činností zmene klímy/ informačné a komunikačné opatrenia na cielený prenos poznatkov a metód.

Po odsúhlasení strategických cieľov vo variante 2. nasledovalo pripomienkovanie jednotlivých špecifických cieľov a opatrení, vrátane časového harmonogramu a finančných rámcov jednotlivých opatrení. Boli prediskutované návrhy opatrení a pomenované opatrenia, na ktorých je vo výbore zhoda a tie, ktoré vyžadujú ďalšiu diskusiu.

Návrh špecifických cieľov a opatrení, vrátane časového harmonogramu a finančných rámcov jednotlivých opatrení, variant 2.

Strategický cieľ III: “Znížiť stavy raticovej zveri na ekologicky únosnú mieru” je podradený ako špecifický cieľ pod strategický cieľ II: “Zavádzať prírode blízke hospodárenie v lesoch”

Strategický cieľ I: Uskutočniť adaptačné opatrenia v lesoch najviac ohrozených zmenou klímy		
<i>Preambula:</i>		
Cieľ reflektuje nepriaznivý vývoj zdravotného stavu ihličnatých (najmä smrekových a borovicových) lesov, gradujúci v posledných rokoch ich veľkoplošným rozpadom, ale aj postupným chradnutím a odumieraním. Príčinou je zmena klímy, a s ňou spojené extrémne počasia, podkôrny hmyz a čiastočne aj vplyv hospodárenia v minulosti. Ambíciou do roku 2030 je spomalenie rozpadu, a naštartovanie zásadnej zmeny drevinového zloženia najmenej na tretine súčasnej výmery porastového typu „smrečina“ a porastového typu „borina“ (t.j. na cca 100 tis. ha), s dôrazom na umelo založené monokultúry týchto drevín s vyšším vekom, rastúce v nevhodných stanovištných podmienkach. Pozornosť sa zameria na preventívne opatrenia ochrany lesa pre spomalenie rozpadu týchto lesov, na podporu vnášania chýbajúcich pôvodných drevín a drevín budúcej klímy (asistovaná migrácia), a na zabezpečenie genofondu lesných drevín pre tento účel, vrátane úpravy pravidiel jeho prenosu v podmienkach zmeny klímy. Strategický cieľ súvisí s TV2, TV4 a TV5.		
Špecifický cieľ 1	Zlepšiť účinnosť vykonávania opatrení ochrany lesa v najviac ohrozených porastoch	
Odhadované náklady	8,4 mil. EUR z verejných zdrojov	
Navrhované opatrenia	Časový rámec	Finančný rámec, zdroj
a) Zjednodušiť legislatívne pravidlá spracovania kalamity v najviac zmenou klímy ohrozených lesoch	2022	100 tis. EUR v rámci existujúcich limitov štátneho rozpočtu (ŠR)
b) Vytvoriť v rámci Lesníckej ochrany služby systém operatívneho monitoringu poškodenia lesov na báze dronov a moderných informačných technológií	2024	300 tis. EUR z verejných zdrojov (finančný fond)
c) Finančne podporiť vykonávanie štrukturalizačných prebierok v ihličnatých porastoch do 50 rokov	2023 - 2030	6 mil. EUR z Programu rozvoja vidieka (PRV) (finančný fond)
d) Finančne podporiť odkôrňovanie kalamitného ihličnatého dreva ponechaného v lese	2023 - 2030	2 mil. EUR z PRV (finančný fond)
Špecifický cieľ 2	Uskutočniť premenu 30% výmery súčasných ihličnatých monokultúr na zmiešané lesy lepšie adaptované na zmenu klímy	
Odhadované náklady	43,2 mil. EUR z verejných zdrojov	
Navrhované opatrenia	Časový rámec	Finančný rámec, zdroj
a) Uplatniť modely adaptácie lesov SR na zmenu klímy pri tvorbe PSL so zohľadnením úlohy prípravných drevín	2023	200 tis. EUR v rámci existujúcich limitov ŠR
b) Finančne podporiť výsadbu, podsadbu a ochranu cieľových drevín budúcej klímy na najmenej 20 % plochy rekonštruovaných porastov	2023 - 2030	43 mil. EUR z PRV
Špecifický cieľ 3	Zabezpečiť zachovanie genofondu lesných drevín a jeho využitie pri asistovanej migrácii	
Odhadované náklady	9,7 mil. EUR z verejných zdrojov	
Navrhované opatrenia	Časový rámec	Finančný rámec, zdroj

a) Upraviť pravidlá prenosu reprodukčného materiálu pre asistovanú migráciu klimaticky vhodných proveniencií drevín	2022	100 tis. EUR v rámci existujúcich limitov ŠR
b) Vypracovať analýzu ohrozených genotypov drevín a plán dobudovania siete objektov na zachovanie genofondu drevín	2023	100 tis. EUR z verejných zdrojov
c) Finančne podporiť cielené doplnenie siete zdrojov genofondu zriadením uznaných porastov pre zber semien <i>in situ</i>	2023 - 2030	5 mil. EUR z PRV
d) Finančne podporiť cielené zakladanie nových a rekonštrukcie existujúcich semenných sádov, semenných porastov a matečníc klonov <i>ex situ</i>	2023 - 2030	4,5 mil. EUR z PRV

Komentáre k návrhu:

Je potrebné doplniť plošné opatrenie k mimoprodukčným funkciám lesa v súvislosti so zdrojmi v PRV.

K opatreniu k 1a) bolo konštatované, že ide predovšetkým o porasty a lesy, ktoré sú najviac dotknuté zmenou klímy, čiže ihličnaté porasty (hlavne smrečiny a boriny), lesy mimo chránených území. Otázkou je, či zjednodušenie administratívnej záťaže k nahlasovaniu objemu odhadu náhodnej ťažby viac ako 15% počas platnosti PSL, znamená súčtovo, alebo v prípadoch, ak sa presiahne plocha sústredenej náhodnej ťažby. Dreviny a porasty, ktorých sa to týka, sú z 70-80% porasty v chránených územiach a úprava v predpisoch, urobená poslednou novelizáciou zákona, účinnou od 1. januára 2020, reflektovala na požiadavky ochrany prírody na zabezpečenie predmetu ochrany prírody. Je potrebné aby sa k návrhu vyjadrila Štátna ochrana prírody (ŠOP). Diskutujúci nevidí dôvod práve vo vzťahu k požiadavkám ochrany prírody v týchto ohrozených lesoch meniť legislatívne pravidlá na spracovanie kalamity.

Zaznelo, že zjednodušenie je jedna vec a dôsledné vykonávanie opatrení na ochranu lesa je druhá vec. V mnohých prípadoch nedôslednosť vykonávania opatrení na ochranu lesa spôsobuje sekundárne rozšírenie škodlivých činiteľov na ostatné porasty.

Opakovane padla požiadavka MPRV SR používať správnu terminológiu. Slovo kalamita nie je zavedené, používa sa pri opise porastov v PBHL. V 1a) teda nejde o kalamitu, ale o spracovanie alebo asanáciu poškodených porastov. Terminológiu je potrebné dať do súladu s právnymi predpismi.

Zo strany zástupcov ŠOP vo výbore bola artikulovaná podpora zjednodušeniu nahlasovania, schvaľovania, definovania podmienok a ďalších krokov povoľovania. Systém je nastavený komplikovane a zbytočne predlžuje proces schvaľovania. V procese sú momentálne zbytočné medzistupne a niektoré postupy by bolo potrebného, na základe skúseností, spružniť. Pri navrhovaných zmenách bude potrebná úprava legislatívy na oboch stranách aj v Zákone o lesoch, aj v Zákone o ochrane prírody.

V súvislosti s 1a) zaznela informácia, že energia sústreďovaná na asanáciu najmä podkôrneho hmyzu napadnutého lesa je často mrhaná zbytočne aj na stromy, ktoré už nie sú aktívne. Bolo by potrebné legislatívne upraviť, aby sa celá energia sústredila na aktívne chrobačiare, pričom v pasívnych by obhospodarovatelia neboli hrozbou sankcií tlačením do toho, že musia za každú cenu vytriahnuť aj neaktívne stromy.

K časti 1d) bola vyslovená prosba, aby nedochádzalo len k finančnej podpore dreva, ktoré sa v lese ponecháva, ale aby sa pristúpilo k finančnej podpore odkôrňovania ihličnatého dreva ako takého, aj toho, ktoré je predmetom ťažby. V minulosti naši predkovia všetko smrekové drevo odkôrňovali, čo bolo jedno zo zásadných opatrení na ochranu lesa. Bolo odporúčané, aby sa podporovalo všetko ihličnaté drevo, nielen to, ktoré je ponechané, predovšetkým vo vzťahu k ohrozeným oblastiam.

Za veľmi dobré opatrenie bola označená podpora štruktúrlnych prebierok smrekových porastov do 50 rokov. Otázkou je, či by nemalo byť smerované prioritne do ochranných lesov, keďže tieto plnia okrem hospodárskej aj iné funkcie a mali by čo najdlhšie prežiť z pohľadu novej zmeny a ohrozenia.

V rámci bodu 2a) diskutujúci víta úlohu prípravných drevín, chápe, že sa s nimi počíta podielom v modeloch nastavení cieľového zloženia. Otázkou podľa neho je, či sa bude uplatňovať princíp umožnenia obnovy primárne kalamitných holín, cez prípravný les. Nie je jasné, či si to vyžaduje definovanie samostatného modelu, alebo len legislatívnu úpravu. Pri veľkých holinách vzniknutých náhodnými ťažbami ide o jeden z dôležitých pilierov adaptácie plôch lesa na klimatickú zmenu. Uviedol aj negatívny príklad, keď napriek tomu, že v súčasnosti je možné ísť cez prípravný les, sa stalo, že nešťatný subjekt mal kalamitnú holinu, na ktorú naletela husto jarabina. Nechceli nasilu investovať financie do klimaxových drevín, ale boli sankcionovaní zo strany správneho orgánu.

Podľa vysvetlenia člena pracovnej skupiny legislatíva nevyklučuje následný porast prípravných drevín, pokiaľ je drevo stanovištne pôvodná, stačí ak sa plocha zabezpečí brezou a zákonná podmienka je splnená. Otázka je aký cieľový les chceme mať.

V ďalšej reakcii k prípravným drevinám a pokute zaznelo, že pokuta môže súvisieť s kritériami na zabezpečený porast.

V reakcii na tento príspevok bola do chaty uvedená informácia: Vyhláška MP SR 453/2006 o HÚL, § 26 Kritériá na posudzovanie zabezpečeného lesného porastu: Za zabezpečený sa považuje lesný porast, v ktorom najmenej 50 % posudzovanej plochy je porastenej hlavnými drevinami cieľového drevinového zloženia podľa príslušného modelu hospodárenia, pričom za hlavné dreviny cieľového drevinového zloženia sa považujú dreviny, ktorých zastúpenie v príslušnom modeli hospodárenia dosahuje aspoň 10 %. Prípravné dreviny všeobecne nezvyknú byť v rámcovom plánovaní uvedené ako hlavné dreviny cieľového drevinového zloženia...

Zaznelo vysvetlenie, že špecifický cieľ 2 má riešiť veľké kalamitné plochy, v ktorých je potrebné vytvoriť model sukcesívneho nástupu lesa. Je potrebné riešiť porasty, ktoré sa postupne rozpadávajú, cez sanitárnu ťažbu. Podsadba nie je definovaná len jednou drevinou.

Rešpektujú sa fytoecologické štruktúry, ktoré u nás sú, čiže štruktúry lesov a na základe skúseností. Ide sa v hlúčkoch a skupinách a drevina, ktorá tam je, teda smrek sa zabezpečí cez prirodzenú obnovu. Obe opatrenia riešia kalamitné plochy, kde môžeme sukcesívne ísť cez prípravné dreviny - osika, breza, jarabina a tam kde sa postupne rozpadáva ideme podsadbami.

K špecifickému cieľu 3 pri asistovanej migrácii diskutujúci upozornil na fakt, že akékoľvek zužovanie genetickej, alebo morfolologickej variability drevín cez výberové stromy, uznané porasty, semenné sady sa nemusí ukázať ako najlepšia cesta.

K premene a asistovanej migrácii zaznelo, že pri vnášaní drevín do ihličnatých monokultúr nehovoríme o celoplošnosti. Aspon 20% porastu bude podsadba vo svetelných šachtách, alebo na holinu do skupín, alebo hlúčkov, kde nie je prirodzená obnova, je potrebné zakladať čo najpestrejšiu mozaiku. Môže sa stať, že prvý bude porast brezy, až potom sa podarí vnášať iné dreviny. Je potrebné zdôrazniť, že nejde o plošné riešenia, a tak to doplniť do textu.

Vo vzťahu k štruktúrnym prebierkam by bolo potrebné hlavne investovať do ochranných lesov.

Jeden z príspevkov sa zamerlal na navrhovanú štruktúru finančných rámcov. Vo finančných rámcoch sú "superbadžety", v špecifickom cieľi 2b) - 43 miliónov Euro a špecifický cieľ 1c) je s najväčším rozpočtom 6 miliónov Euro. Pokiaľ podpora pôjde z PRV, budú potrebné nastaviť mechanizmy podpory. Nie je jasné, či sa snažíme ísť cez projektové podpory alebo neprojektové podpory. Pokiaľ pôjde o neprojektové podpory, kde budú jednotlivé opatrenia kombinovateľné, prípadne či vôbec budú kombinovateľné.

Ďalšia otázka smerovala k finančnej podpore podsadby. Bude sa môcť podpora kombinovať napríklad ak sa v nejakom ihličnatom poraste urobí prebierka a možno aj podsadba, hoci je to stále len ihličnanová monokultúra?

Pokiaľ rozmýšľame nad zdrojmi financovania a sú tam uvedené zdroje ako PRV, bude závisieť od zdrojov, schémy štátnej pomoci, či to bude schéma štátnej pomoci de minimis, tak ako na mimoprodukčné funkcie. V rámci vyplácania paušálnych platieb na mimoprodukčné funkcie by bolo vhodné zaradiť podporu štrukturalizačných prebierok, napríklad zvýšeným koeficientom.

Strategický cieľ II: Zavádzať prírode blízke hospodárenie v lesoch (PBHL)		
<i>Preambula:</i>		
<p>Pestovanie prírode blízky (t.j. zmiešaných a trvalo rôznovekých) lesov pôvodných drevín má potenciál zmierňovať zmenu klímy lepšou sekvestráciou uhlíka, a formovať lesy schopné lepšie zmene klímy odolávať, a obnovovať sa po narušení. V súčasnosti sa PBHL uskutočňuje na približne 4 % výmery lesov Slovenska. Ambíciou je do roku 2030 naplniť cieľ „Konceptie prírode blízkeho hospodárenia v lesoch Slovenska“ (MPRV SR, 2019), a zvýšiť výmeru PBHL na 25 % plochy lesov Slovenska, t.j. na ca 500 tis. ha. Pozornosť sa zameria na dopracovanie vykonávacej legislatívy, pracovných a technologických postupov, vytvorenie motivačných nástrojov pre prechod na PBHL, a na zakladanie demonštračných objektov správnej praxe PBHL. Osobitným problémom pri zavádzaní PBHL je premnožená raticová zver, ktorá vážne narúša procesy prirodzenej obnovy drevín na ktorej je PBHL založené. Stav zveri sú 3 až 4 krát vyššie ako v roku 2000. Ambíciou je do roku 2030 radikálne ich znížiť na úroveň 50 % súčasných stavov. Strategický cieľ súvisí s TV3, TV4 a TV5.</p>		
Špecifický cieľ 1	Rozpracovať prebudovu na prírode blízke hospodárenie na výmere 25% lesov Slovenska	
Odhadované náklady	50,5 mil. EUR z verejných zdrojov	
Navrhované opatrenia	Časový rámec	Finančný rámec, zdroj
a) Dopracovať vykonávaciu legislatívu, pracovné a technologické postupy zisťovania, plánovania, evidencie a kontroly hospodárenia pre PBHL	2023	400 tis. EUR v rámci existujúcich limitov ŠR
b) Zadefinovať špecifické formy PBHL zamerané na ochranu biodiverzity v chránených územiach	2023	100 tis. EUR z verejných zdrojov
c) Finančne podporiť prebudovu na PBHL a projekty prechodu na systém lesa hrúbkových tried	2023 - 2027	40 mil. EUR z PRV
d) Finančne podporiť zakladanie demonštračných objektov správnej praxe PBHL	2022 - 2030	5 mil. EUR z LIFE+
e) Finančne kompenzovať ujmu pri špecifických formách PBHL zameraných na ochranu biodiverzity	2023 - 2030	5 mil. EUR z PRV
Špecifický cieľ 2	Znížiť populácie problémových druhov raticovej zveri na 50% súčasných stavov	
Odhadované náklady	500 tis. EUR z verejných zdrojov	
Navrhované opatrenia	Časový rámec	Finančný rámec, zdroj
a) Vypracovať novú metodiku posudzovania a regulácie stavov zveri na báze únosnosti škôd na lesnom ekosystéme	2023	300 tis. EUR z verejných zdrojov
b) Upraviť legislatívu v oblasti poľovníckeho plánovania, prikrmovania, regulácie stavov zveri a uplatňovania náhrad za škody zverou	2023	100 tis. EUR v rámci existujúcich limitov ŠR
c) Prepojiť reguláciu stavov raticovej zveri s manažmentom populácií veľkých šeliem	2023	100 tis. EUR v rámci existujúcich limitov ŠR

Bohatá diskusia prebehla k otázke zníženia stavu problémových druhov raticovej zveri. Bola artikulovaná potreba presnejšie zadefinovať, k akému stavu sa vzťahuje redukcia na 50%

súčasného stavu. V návrhoch zaznel názor, že je potrebné vychádzať nie z normovaných kmeňových stavov, ale jednoznačne jarných kmeňových stavov.

Iný diskutujúci by sa vyhol percentám, keďže v niektorých regiónoch možno treba znížiť o 5% a niekde o 70%. Navrhol zníženie populácie jednotlivých druhov raticovej zveri na optimálnu hodnotu vzhľadom na poškodenie okolitých porastov. Alebo na zníženie škôd zverou.

Zaznel názor, že na každý revír je stanovená úživnosť revíru, ktorá dáva počty, či už jarné alebo normované stavy. Mali by sme sa odraziť od úživnosti revíru, aby zver nepoškodzovala navyše nič, čo nechceme.

Boli navrhnuté viaceré úpravy textu:

Znížiť populácie problémových druhov raticovej zveri na dosiahnutie rovnovážneho stavu únosnosti ekosystému pre úspešnú prirodzenú obnovu lesa (približne 50% súčasných stavov).

Dosiahnuť udržateľnú rovnováhu medzi lesom a zverou a zabezpečiť, aby bola možná prirodzená obnova lesa v zásade bez ochranných opatrení. Aby mladé rastliny mohli rásť čo najviac bez ochranných plotov, čo má veľký význam pre prispôbenie lesov zmene klímy a je rozhodujúce pre premenu lesov odolných voči zmene klímy.

Tiež zaznela pripomienka, že pokiaľ bude navrhnuté zníženie stavu, musí nasledovať legislatívny proces. Zadefinovanie posudzovaných a cieľových stavov je podstatné. Tiež zaznel návrh úpravy textu v zmysle, že do roku 2030 nielen znížia stavy na 50%, ale následne sa budú tieto stavy aj udržiavať.

V reakcii zostavovateľov na pripomienky, bola potvrdená ich opodstatnenosť. Ide o snahu vypočítať presné číslo z nepresných stavov. V bode 2a) je potrebné vypracovať novú metodiku posudzovania regulácie stavov zveri na báze únosnosti škôd. Dôležitým ukazovateľom je stav prirodzenej obnovy porastu. Ako model pre overenie musí byť explicitne daný kontrolný oplôtok. Je potrebná legislatívna úprava. Tam, kde využívajú oplôtok, aj majitelia revírov vidia na kontrolnom opôtku, že je tam bohatá drevinová skladba a vedľa oplôtka nie je nič. Tam je buď všetko zhryzené, alebo nastupujú druhy na báze černice. Do metodiky je potrebné explicitne uviesť, že numerus clausus bude stav prirodzeného zmladenia v kontrolnom oplôtku. Takže či znížime na 50%, je ťažké povedať. Stavy sú rôzne, a to čo je zaužívané v poľovníckej terminológii a v legislatíve, v súčasnom období pri tomto stave zveri je prekonané. Ide o základný predpoklad k stavu zveri. Vzorom by mohlo byť Nemecko, kde platí, že **poľovníctvo musí byť služba lesu**.

Významná pripomienka sa týkala faktu, že stavy zveri sú jednoznačne limitované dostupnou potravou. Intenzita odstreľovania a prítomnosť šeliem je až druhu a treťoradá. Preto je potrebné v tomto ciele prioritne riešiť prikrmovanie zveri a manažment poľnohospodárskych kultúr.

V prikrmovaní vládne anarchia, neexistuje evidencia a ani sledovanie kvality toho, čím sa prikrmuje.

Poľovníctvo je na druhom mieste. Poľovníctvo nemôže znížiť stavy takýmto zásadným spôsobom, videli sme to v minulosti mnohokrát. Poľovníci strieľajú, stavy rastú kvôli dostupnej potrave.

V reakcii na pripomienky koordinátor tematického výboru zosumarizoval, že je snaha 50% buď upresniť, alebo dať preč. Číslo bolo použité hlavne ako indikátor, ktorý je možné odpočítavať. Otázkou zostáva ako odpočítavať únosnosť poškodenia. Znenie cieľa je možné upraviť. Číslo vychádza zo vstupnej správy, kde je vidieť z grafov, že je 3-4 násobný nárast zveri a 50% je minimum. Môžu sa doplniť jarne kmeňové stavy, ale s číslom. Cieľom je aj určitá voľnosť tohoto dokumentu s ohľadom na možné zmeny v legislatíve počas 10 rokov.

Ďalší okruh príspevkov smeroval k Prírode blízkeho hospodáreniu v lesoch (PBHL).

Zaznela požiadavka k špecifickému cieľu 1 doplniť opatrenie o finančnej podpore prístupnosti lesných porastov, ktoré sú v prebudove, alebo sa u nich uplatňuje PBHL.

účastník ocenil, že sa v rámci PBHL, počítame aj so špecifickými formami na chránených územiach. Je otázkou, či to patrí do NLP, alebo by to mala byť skôr úloha MŽP SR.

Pokiaľ sa týka PBHL, ak má byť ujma v chránených územiach hradená z PRV, bolo by dobré aj program nastavovať v spolupráci, medzirezortne keďže viacero opatrení je spoločných.

Vo všeobecnosti je v EÚ uznávanou zásadou kompenzácia za dodatočné náklady a ušlý príjem v dôsledku uplatňovania ochranného režimu na lesy súkromných vlastníkov.

V pripomienke k špecifickému cieľu 1e) je potrebné nepoužívať pojem "kompenzovať ujmu", ktorý sa používa v národnej legislatíve za bezzásah, ale uvádzať, *kompenzácia za dodatočné náklady a ušlý príjem v dôsledku uplatňovania ochranného režimu na lesy súkromných vlastníkov.*

Kompenzáciami sa zaoberá tematický výbor 5 (TV5). Ide o citlivú otázku. Pri pohľade na nároky na štátny rozpočet je otázkou, odkiaľ vziať finančné prostriedky, koľko a prečo. Lesné hospodárstvo do plánu obnovy nepatrí, má PRV. Otázkou je, či navrhované financie sú dostatočné na navrhované robustné opatrenia.

Na Štátny fond zveľaďovania lesa išla v 90. rokoch 1 miliarda a neskôr 40 miliónov Euro. ročne do lesného hospodárstva. Opatrenia na PBHL sú dostatočne naplánované v rámci programu LIFE, PRV. Podmienkou je zabezpečenie financovania.

Strategický cieľ IV: Využiť spoločensvá drevín mimo lesa pri znižovaní rizík dopadov zmeny klímy

<i>Preambula:</i>

Podľa výsledkov Národnej inventarizácie a monitoringu lesov Slovenskej republiky je na Slovensku takmer 300 tisíc ha tzv. bielych plôch, t.j. poľnohospodárskej pôdy porastenej lesnými drevinami a krovinami (nelesnou drevinovou vegetáciou). Biele plochy sú zdrojom právnej neistoty v oblasti
--

manažmentu krajiny, a pri sledovaní pôvodu dreva, nakoľko evidencia ťažby na nich nepodlieha zákonu o lesoch. Biele plochy môžu prispieť k mitigácii dopadov zmeny klímy viazaním uhlíka v produkcii drevín a zvyšujú biodiverzitu krajiny. Ambíciou je do roku 2030 legislatívne a funkčne vysporiadať jednu tretinu, t.j. cca 100 tis. ha bielych plôch. Strategický cieľ je nadrezortný, zahŕňa vypracovanie metodiky inventarizácie a funkčnej typizácie bielych plôch, a zavedenie podporných nástrojov pre alternatívne využitie bielych plôch pre lesné hospodárstvo, agrolesníctvo, alebo prvky zelenej infraštruktúry krajiny. Strategický cieľ súvisí so všetkými TV.		
Špecifický cieľ 1	Podporiť využitie bielych plôch pre prvky zelenej infraštruktúry v krajine	
Odhadované náklady	10,3 mil. EUR z verejných zdrojov	
Navrhované opatrenia	Časový rámec	Finančný rámec, zdroj
a) Vypracovať metodiku inventarizácie a funkčnej typizácie bielych plôch, a začleniť ju do územného plánovania a pozemkových úprav	2023	300 tis. EUR z Plánu obnovy
b) Finančne podporiť proces zosúladenia druhu pozemku so spôsobom jeho ďalšieho využívania pre potreby lesníctva, agrolesníctva a ochrany biodiverzity	2023 - 2030	10 mil. EUR z PRV (Plán obnovy)
Špecifický cieľ 2	Podporiť uplatnenie agrolesníckych systémov v podmienkach Slovenska	
Odhadované náklady	6,1 mil. EUR z verejných zdrojov	
Navrhované opatrenia	Časový rámec	Finančný rámec, zdroj
a) Doplniť agrolesnícke systémy do legislatívy spôsobov využívania pozemku	2023	100 tis. EUR v rámci existujúcich limitov ŠR
b) Finančne podporiť zakladanie agrolesníckych systémov na poľnohospodárskej pôde s nízkou biodiverzitou	2023 - 2030	6 mil. EUR z PRV (Plán obnovy)

Opakovane zaznelo upozornenie, že označenie “biele plochy “ nie je vhodné používať.

V názve strategického cieľa sú spomínané nie biele plochy, ale dreviny mimo lesa. Aj v súčasnosti sa na označenie používa napríklad termín nelesná drevinová vegetácia (NDV). Možno by bolo dobré toto označenie používať aj ďalej, napríklad v bode a), kde je uvedená funkčná typizácia bielych plôch.

V minulosti na NLC fungovalo oddelenie zalesňovania nelesných plôch, zalesňovanie bolo hradené z prostriedkov zo štátneho rozpočtu. Rovnakým spôsobom bola riešená aj tvorba geometrických plánov. Keďže biele plochy nekopírujú parcely, bol zaužívaný model, pri ktorom napríklad ak dve tretiny parcely zaberala biela plocha, previedla sa celá parcela a zvyšok bolo možné opäť za peniaze z tohto projektu preplatiť. Následne bola parcela využitá na dolesňovanie.

Zaznel návrh aby v opatrení b) bola finančná podpora určená najmä na geometrické plány, ktoré bude potrebné pripraviť vo väčšine situácií. Hlavným dôvodom je, že za lesný pozemok sa môže prehlásiť len celá parcela a biele plochy prevažne nie sú totožné s hranicami parcel. Plnenie tohto cieľa bude narážať na vlastníctvo, keďže sa plochy sa nachádzajú prevažne na

parcelách, ktoré sú vo vlastníctve veľkého množstva drobných vlastníkov a na preradenie na lesný pozemok, je potrebný súhlas vlastníka.

Zaznel názor, že biele plochy plnia významnú funkciu v lesnom spoločenstve a ich preradenie, zmena kultúry je vhodná. Napríklad tým, že by sme finančne podporili vlastníkov. Napriek tomu, že je tam veľa malých vlastníkov, ak ich finančne stimulujeme ku zmene kultúry a jej následné manažovanie a hospodárenie. Ide často o brehové porasty či remízky. Týmto postupom, v súlade s NLP, zvýšime lesnatosť krajiny, keďže sa biele plochy stanú súčasťou lesa ako takého.

Časť diskusie bola o téme agrolesníctva, ktorá vo svete nie je nová, je nová len na Slovensku. V EÚ sa agrolesníctvo podporuje už 14 rokov. Bolo odporúčané doplniť úvahy o silvopastorálnych lesoch v zmysle stanoviska EP k Stratégii EÚ pre lesy, ako klimatické opatrenie. Opatrenia, ktoré by mali členské štáty prijímať v prípade ľudskej činnosti vo vzťahu k zmene klímy, je využívanie agrolesníckych a silvopastorálnych prístupov. Európsky parlament v jednom z uznesení vyzýva Komisiu a členské štáty, aby vytvorili mechanizmus pre núdzové situácie a domnieva sa, že je dôležité zahrnúť do opatrení pre agrolesníctvo podporu lesopastierstva (pasenie v lesoch) a nabáda členské štáty, aby ju vykonávali v budúcom programe rozvoja vidieka.

Jeden z diskutujúcich pripomenul, že diskutujeme vo výbore Lesy a klíma, čiže otázkou je, akým spôsobom prevedenie bielych plôch pod les pomôže klíme. Z hľadiska adaptácie na klimatické zmeny je omnoho dôležitejšie zakladať nové výsadby ako riešiť administratívny presun už existujúcich. Je potrebné hovoriť o opatreniach, ktoré pomôžu zvýšiť adaptačnú schopnosť v krajine a teda o vytváraní nových plôch, nie o miestach, kde už existujú dreviny mimo lesa. Treba hľadať postup, aby dreviny existovali na väčších plochách. Ide o čo najväčšiu výsadbu stromov v krajine aj s využitím silvopastorálnych lesov a pod. Pomer 10 miliónov Euro na zosúladenie pozemkov a iba 6 miliónov Euro na zakladanie agrolesníckych systémov vyzerá ako obrátená priorita.

Ako ďalší problém bielych plôch bol uvedený problém, že práve tieto pozemky, ktoré majú výmeru 300-350 tisíc hektárov sú významným zdrojom dreva, drevnej biomasy. Na Slovensku nám absentujú údaje o množstve biomasy, ktorá sa z týchto pozemkov dostáva do obehu.

Bol predložený návrh presunúť špecifický cieľ III, týkajúci sa bielych plôch do tematického výboru 2 a doplniť ho o opatrenia, súvisiace so zisťovaním údajov o zdrojoch, ťažbe a objemoch dreva z týchto pozemkov. Presun bol navrhnutý aj z dôvodu vyššie spomínanej právnej neistoty v súvislosti s umiestňovaním dreva z týchto nelesných pozemkov na trh.

V rámci záväzkov, ktoré máme aj v EÚ v rámci dodržiavania nariadenia EÚ o dreve a nášho zákona o dreve a umiestňovaní dreva na vnútorný trh, je problém s dokazovaním pôvodu dreva v prípade, že ide z nelesných plôch. V prípade lesných plôch je evidencia jasnejšia. Mal by sa zaviesť spôsob evidencie v tematickom výbore 2 Lesy a drevo.

Zaznel názor, že biele plochy prispievajú k ochrane klímy tým, že nebudú vyčistené a nestanú sa poľnohospodárskou pôdou. je dôležité ich legislatívne ochrániť od odlesnenia. Ak sa dostanú sa do lesných plôch, vyrieši sa aj otáznik nad pôvodom dreva.

Jeden z diskutujúcich oponoval, že to, že je na týchto plochách drevo, neznamená, že ich problematika má ísť do TV2 Lesy a drevo.

Zaznela otázka, či to, že financovanie tohto špecifického cieľa a jednotlivých opatrení sa predpokladá z Plánu obnovy znamená, že ak nebudú zdroje z Plánu obnovy, tento cieľ nebude z čoho plniť. V odpovedi zaznelo, že v návrhu sa nachádzajú indikatívne finančné rámce a objemy. Keďže hovoríme o nasledujúcich 10 rokoch, v rámci nich je možné pribežné získavanie finančných zdrojov.

ZAPÍSAĽA: Anna Zemanová

OVERIL: Milan Ovseník

PRÍLOHA 1: PROGRAM STRETNUTIA

9:00 -	• Úvod, predstavenie cieľov a programu, pravidiel
10:40	• Prezentácia návrhu úprav strategických cieľov podľa pripomienok a návrhu Špecifických cieľov
	• Facilitovaná diskusia k cieľom a ich odsúhlasenie
	• Prezentácia návrhu opatrení , časového harmonogramu a finančných rámcov jednotlivých opatrení
10 min	<i>Prestávka</i>
10:50 -	• Diskusia o návrhoch opatrení, časového harmonogramu a finančných rámcov jednotlivých opatrení
12:00	• Dohoda na ďalších krokoch
	• Záver zasadnutia